

Vári Vince¹

Az eljárási (procedurális) igazság jelentősége a rendőri munkában

Bevezetés

A procedurális vagy eljárási igazság esszenciálisan minden rendőri aktus velejárója, dinamikus együttthatóként a legitimitás és a bizalom formálója és a rendőrséggel való közösségi elégedettség elemi determináló tényezője. A legitimitás és a bizalom felépíthető, amennyiben a rendőr és az állampolgár mindennapi interakcióit ez a szellemiség mozgatja. Úttörő gondolkodóként Michael Lipsky azonosította e dinamikus kölcsönhatást számos közszolgálati foglalkozás, így nemcsak a rendőri, hanem az ügyészi, bírói és a szociális munka esetében is.² Amikor emberi méltóságról, tiszteletről, egyenlő és igazságos bánásmódról beszélünk, az a rendőr állampolgárokkal kapcsolatos kommunikációjának kölcsönhatásában, az eljárási igazságosság tartalmi elemeként jelenik meg. Németh Zsolt tanár úr munkásságában az eljárási igazságosság követelményeinek tiszteletben tartása megkérdőjelezhetetlen imperatívuszként jelenik meg.³ Nyilvánvaló, hogy a jog és a törvények önmagukban keretek közé szorítják a rendőri intézkedéseket és eljárásokat, azonban a rendőri fellépést indokoló normák kiskapui mellett az „emberi tényező” sem megkerülhető szempont. Az intézkedési kultúra, a viselkedési forma megválasztása, az általános emberi hozzáállás, a sztereotípiáktól független önálló és felelős gondolkodás nem tanulható meg az iskolában és nem sajátítható el könyvekből sem. Az ilyen felfogásban dolgozó rendőrtisztképzés pozitív hatásai egyébiránt rövid és hosszú távon is

¹ Rendőr alezredes; adjunktus, Nemzeti Közszolgálati Egyetem Rendészettudományi Kar Büntető-eljárásjogi Tanszék. Kapcsolat: vari.vince@uni-nke.hu.

² Michael Lipsky: *Street-level bureaucracy. Dilemmas of the individual in public services. 30th anniversary expanded edition*. New York, Russell Sage Foundation, 2010.

³ Németh Zsolt: Rendőrség és cigányság: esélyek, lehetőségek, veszélyek. In Madai Sándor – Pallagi Anikó – Polt Péter (szerk.): *Sic itur ad astra. Ünnepi kötet a 70 éves Blaskó Béla tiszteletére*. Budapest, Ludovika Egyetemi Kiadó, 2020. 383–391.

igazolást nyertek.⁴ A jubiláns pontosan ilyen példamutató, kiváló kvalitásokkal rendelkező oktatói és tanári karriert tudhat maga mögött.

Az eljárási igazságosság hatása a rendőrség legitimitásra

Amikor az emberek kapcsolatba lépnek a rendőrséggel az intézkedő rendőr fellépésén keresztül, úgy az ő viselkedésének méltányos és tisztességes jellege jelentősen befolyásolja a polgárok rendőrség iránti bizalmát, valamint azzal kapcsolatos érzetét, hogy maga a rendőri fellépés jogszerű és szakszerű-e. Tehát az intézkedési kultúra milyensége, amelyet a polgárok szubjektíven tapasztalnak, kihat arra is, hogy mennyire tekintik legitimnek a rendőri intézkedést. A szociálpszichológiai kutatások nagy része megmutatta ezen empirikus kapcsolatok erősségét és következetességét.⁵ Az eljárási igazságosság az emberekkel való méltóságos és tiszteletteljes bánásmód: lehetővé teszi számukra, hogy elmagyarázhassák helyzetüket, a rendőri oldalról pedig meghallgassák az álláspontjukat. Ennélfogva a hatalommal és a törvényekkel szembeni szkepticizmus csökkentését is jótékonyan befolyásolhatja az eljárási igazságosság szempontjait szem előtt tartó rendőri viselkedésforma.⁶ Ahogy látható, a legitimitás absztrakt jelentése mind kognitív, mind affektív elemeket tartalmaz. A rendőrség legitimitását több szempontból is fontosnak tekinthetjük. Egyfelől az olyan állampolgárok, akik a rendőrséget legitimnek tartják, nagyobb valószínűséggel tesznek eleget a rendőrség parancsainak, utasításainak és kéréseinek a rendőrséggel való interakciójuk során. A rendőrség és az állampolgárok találkozásakor a rendőri eljárás igazságos jellege jelentősen megkönnyíti a rendőri feladatok ellátását,⁷ és várhatóan kevesebb káros következménnyel jár, mint például a rendőri erőszak használata, a rendőrök, illetve az állampolgárok ilyen konfliktusból származó sérülései, valamint a későbbi jogviták és eljárások. Egy chicagói kutatás megerősítette, hogy egy az eljárási igazságosság alapjaira épített rendőri képzés két év alatt 10%-kal csökkentette a körzetben a rendőrséggel szembeni panaszokat és 6,4%-kal a civilek elleni erőszak alkalmazását. Ezek a megállapítások

⁴ Maarten van Craen – Wesley G. Skogan: Achieving fairness in policing: The link between internal and external procedural justice. *Police Quarterly*, 20. (2017), 1. 3–23.

⁵ Diarmaid Harkin: Police legitimacy, ideology and qualitative methods. A critique of procedural justice theory. *Criminology & Criminal Justice*, 5. (2015), 5. 594–612.

⁶ Jacinta M. Gau: Procedural justice, police legitimacy, and legal cynicism. A test for mediation effects. *Police Practice and Research*, 16. (2015), 5. 402–415.

⁷ Lásd pl. Stephen D. Mastrofski – Jeffrey B. Snipes – Annee E. Supina: Compliance on demand. The public's response to specific police requests. *Journal of Research in Crime and Delinquency*, 33. (1996), 3. 269–305.

megegyezik a rendőri vezetés és irányítási stílus megváltoztatásának realitását.⁸ Másfelől az ilyen állampolgároknál előrejelezhető, hogy könnyebben működnek együtt a rendőrséggel és más jogi szereplőkkel, hamarabb tesznek eleget a rendőr kérésének, engedelmesebben viszonyulnak az intézkedéshez.⁹ Továbbá azok a polgárok, akik a rendőrséget legitimnek tekintik, általában véve kevésbé sértik meg a törvényeket.¹⁰ Megállapítható, hogy a rendőri magatartásnak négy olyan vonása van, amelyek a döntéshozatal és az interperszonális bánásmód köré csoportosíthatók, és befolyásolják az eljárási igazságosság értékelését.¹¹

1. Részvétel. Az érintett polgárok igazságosabbnak tekintik a döntéshozatali folyamatokat, ha meg tudják magyarázni álláspontjukat és véleményüket. Az ő hozzájárulásukat figyelembe veszik az ügyükkel kapcsolatos döntések meghozatalakor.
2. Semlegesség. A folyamatokat igazságosabbnak tekintik, ha a döntéseket semleges, elfogulatlan módon hozzák meg, a döntéshozatal átláthatósága pedig feltehetően ösztönzi a semlegesként értékelést. Az egyének bízhatnak abban, hogy az aktusok hozóit és végrehajtóit neutrális célok mozgatják.
3. Ha az állampolgárok bízhatnak a rendőrség motívumaiban (úgy vélik, hogy a rendőrség valóban foglalkozik a részt vevő állampolgár vagy a társadalom egészének jólétével és életminőségével), akkor a rendőri folyamatokat ismét igazságosabbnak tekintik. Tankebe¹² a rendőrség iránti bizalom három dimenzióját határozta meg: (1) megbízhatóság, (2) hatékonyság, (3) eljárási igazságosság. Az eredmények azt mutatják, hogy a rendőrségi korrupcióval, visszaélésekkel kapcsolatos közvetett, nem személyes tapasztalatok jelentősen csökkentették a pozitív válaszokat a rendőrség bizalmát érintő minden egyes kérdés vonatkozásában.
4. Az emberi méltóság és a tisztelet. Amikor a rendőrök udvariasan és méltósággal bánnak az állampolgárokkal, elismerik és tiszteletben tartják a jogaikat, pártatlan és részrehajlásmentes hozzáállást tanúsítanak, akkor javul az eljárási igazságosság értékelése.

⁸ George Wood – Tom R. Tyler – Andrew V. Papachristos: Procedural justice training reduces police use of force and complaints against officers. *Proceedings of the National Academy of Sciences*, *Proceedings of the National Academy of Sciences*, 117. (2020), 18. 9815–9821.

⁹ Justice Tankebe: Public cooperation with the police in Ghana. Does procedural fairness matter? *Criminology*, 47. (2009), 4. 1265–1293.

¹⁰ Tom R. Tyler – Yuen J. Huo: *Trust in the law. Encouraging public cooperation with the police and courts*. New York, Russell Sage Foundation, 2002.

¹¹ Jason Sunshine – Tom R. Tyler: The role of procedural justice and legitimacy in shaping public support for policing. *Law and Society Review*, 37. (2003), 3. 513–548; Tom R. Tyler: Procedural justice, legitimacy, and the effective rule of law. *Crime and Justice*, 30. (2003). 283–357.

¹² Justice Tankebe: Public confidence in the police. Testing the effects of experience of police corruption in Ghana. *The British Journal of Criminology*, 50. (2010), 2. 296–319.

Az eljárási igazságosság elmélete Tom Tyler munkáiban¹³ is felmerül, aki szerint, ha a rendőrség megfelelően demonstrálja a „tisztességes” eljárásokat, akkor ennek természetes következménye lesz a rendőri legitimitás. Amennyiben a rendőrség legitimitása megnő – állítja Tyler –, a rendőrség fokozottabb együttműködésre és megfelelésre számíthat a lakosság részéről,¹⁴ és így jobb rendészeti szolgáltatást tud nyújtani, mivel az elfogadás valószínűsége is erősödik. Tyler¹⁵ „folyamatalapú modellt” kínál fel arra vonatkozóan, hogyan javíthatja a rendőrség saját legitimitását. Azok az állampolgárok, akik úgy érezték, hogy a rendőri találkozások során igazságos bánásmódban részesültek, nagyobb valószínűséggel válaszoltak a kívánt módon, azaz eleget tettek a rendőri kéréseknek, elfogadták a találkozás eredményét – még akkor is, ha azt nemkívánatosnak találták –, segítséget nyújtottak a rendőrségnek és információkat osztottak meg.¹⁶ Hozzá kell tenni, hogy a Tyler-féle folyamatalapú modell empirikus tesztelésére egy 1000 fős kínai minta esetében került először sor, amely kutatás arra a következtetésre jutott, hogy az eljárási igazságosság jelentős szerepet játszik a rendőrség legitimitásában és a rendőrséggel való együttműködési hajlandóság előrejelzésében, azonban a rendőr eredményessége volt a legerősebb szempont. Úgy tűnik, hogy az eljárási igazságosság meglehetősen országcentrikus tényező, ezért célszerű különféle relációkban vizsgálni.¹⁷ Ugyanígy csorbíthatja az eljárási igazságosság pozitív hatásait, ha előítéletesebb közegben zajlik az interakció, így például a fehér lakosok esetében lényegesen előnyösebb hatásokat tapasztaltak a kutatók, mint a feketék körében. Azonban a nyugati demokráciákban a rendészet nemcsak sikeres, hanem egyben „tisztességes” módon történő végrehajtása számos kapcsolódó eredményt hozhat: csökkentheti a negatív találkozások számát, amelyek károsak a rendőrség általános értékelésére;¹⁸ javíthatja a rendőrség legitimitását az egyének és a közösségek szemében;¹⁹ ösztönözheti a lakosságot az önkéntes

¹³ Tom R. Tyler: What is procedural justice? Criteria used by citizens to assess the fairness of legal procedures. *Law & Society Review*, 22. (1988). 103–135; Tyler (2003): i. m.

¹⁴ Kristina Murphy – Lyn Hinds – Jenny Fleming: Encouraging public cooperation and support for police. *Policing and Society*, 18. (2008), 2. 136–155.

¹⁵ Tom R. Tyler: Enchancing police legitimacy. *The ANNALS of the American Academy of Political and Social Science*, 593. (2004), 1. 629–652.

¹⁶ Mastrofski–Snipes–Supina (1996): i. m.; Tyler–Huo (2002): i. m.

¹⁷ Ivan Y. Sun et al.: Procedural justice, legitimacy, and public cooperation with police. Does Western wisdom hold in China? *Journal of Research in Crime and Delinquency*, 54. (2017), 4. 454–478.

¹⁸ Wesley G. Skogan: The promise of community policing. In David Weisburd – Anthony A. Braga (szerk.): *Police innovation. Contrasting perspectives*. Cambridge, Cambridge University Press, 2006. 27–43.

¹⁹ Sunshine–Tyler (2003): i. m.

együttműködésre és a bűnmegelőzési erőfeszítések betartására, többek között a feljelentési hajlandóság növelésére,²⁰ illetve az áldozattá válás csökkentésére.²¹ Mint látható, az eljárási igazságosság elmélete fontos betekintést kínál a rendőri legitimitáció minőségébe amellet, hogy a demokratikus társadalmak jogállamiságának mércéjét is jelenti, a rendőrséggel való együttműködést, az információszolgáltatást, a bűncselekmények megoldásában való segítségnyújtást, a rendőrség felhatalmazásának elfogadását és a törvények általánosabb betartására való hajlandóságot is ideértve.²² A rendőröknek minden intézkedés alá vonttal tisztelettel és emberséggel kell bánniuk, tekintettel a hátrányos megkülönböztetés tilalmára. Ennek kitűnő eszköze lehet a rendőri testkamera használata, amely egy újabban Törökországban készült kutatás szerint ugyancsak előzékeny hatással van az eljárási igazságosság állampolgári értékelésére.²³

Az eljárási igazságosság mérése és vizsgálata

Ahogy az eljárási igazságosság kihat az állampolgár-rendőr kapcsolatra, úgy az etikus, legitim rendőri működés szoros nexusban van a rendőrség szervezeti kultúrájával és a belső eljárási igazságosság érvényesülésével. Ezeket lényegében „visszacsatolási hurkoknak” nevezzük, amelyek értelmében a rendőri szervezeten belül érvényesülő procedurális igazság áttételesen nagyobb társadalmi támogatottságot hordozhat; ugyanakkor e hurkok negatív vonatkozásban is megjelenhetnek, károsan visszahatva a szervezet teljesítményére. Ezért nem lényegtelen szempont, hogy a rendőrség miként definiálja saját társadalmi szerepét, illetve hogyan határozza meg a hatékony rendőri működés kritériumait. Moore és Braga szerint a letartóztatások, elfogások, elővezetések számának növelésével nem lehet elérni a közösség érdekét szolgáló bűnözés csökkentését.²⁴ Szerintük sok más

²⁰ Nancy G. La Vigne – Jocelyn Fontaine – Anamika Dwivedi (2017): *How do people in high-crime, low-income communities view the police?* Washington, DC, Urban Institute.

²¹ Shabbar I. Ranapurwala – Mark T. Berg – Carri Casteel: Reporting crime victimizations to the police and the incidence of future victimizations. A longitudinal study. *PLoS One*, 11. (2016), 7.

²² Tyler (2003): i. m.; Tom R. Tyler: Psychological perspectives on legitimacy and legitimation. *Annual Review of Psychology*, 57. (2006). 375–400; Tom R. Tyler – Jeffrey Fagan: Legitimacy and cooperation: Why do people help the police fight crime in their communities? *Ohio State Journal of Criminal Law*, 6. (2008). 231–275.

²³ Mustafa Demir et al.: Body worn cameras, procedural justice, and police legitimacy. A controlled experimental evaluation of traffic stops. *Justice Quarterly*, 37. (2018), 1. 53–84; Daniel S. Nagin – Cody W. Telep: Procedural justice and legal compliance. *Annual Review of Law and Social Science*, 13. (2017). 5–28.

²⁴ Mark H. Moore – Anthony A. Braga: Police performance measurement. A normative framework. *Criminal Justice Ethics*, 23. (2004), 1. 3–19.

olyan dolog létezik, amely a társadalomra nagyobb hatást kifejtve tud a bűnözés csökkenésére érdemi befolyást gyakorolni.

A rendőrség legitimitása és az iránta való bizalom közötti összefüggést, illetve azt, hogy a rendőrség eljárásait az emberek igazságosnak tekintik-e, gyakran közösségi kérdőíves felmérések segítségével vizsgálják.²⁵ E felmérésekben az eljárási igazság érvényesülésének mérése jellemzően a korábban említett négy szempontot magában foglaló irányított kérdésekkel történik, amelyeket gyakran egyetlen eljárási igazságossági függvényben összegeznek. Ezt követi a függvények egyes változóinak, mint például a legitimitás és a rendőri intézkedéssel szembeni engedelmesség vagy rendőrséggel kapcsolatos együttműködés iránti hajlandóság korrelációjának vizsgálata.²⁶ Az eljárási igazságosság egy vagy több elemét és az átfogó koncepciót keretrendszerként is használják a rendőrséggel kapcsolatba kerülő állampolgárokkal folytatott mélyinterjúkból származó kvalitatív adatok elemzéséhez.²⁷ Egy ghánai bevándorlók körében végzett kutatás eredményei ugyancsak arra engednek következtetni, hogy amikor az emberek a rendőrség részéről eljárási szempontból igazságos magatartást észlelnek, akkor fokozott kötelezettséget éreznek a szabályok betartása iránt, és jobban hajlandóak együttműködni.²⁸

²⁵ Lyn Hinds – Kristina Murphy: Public satisfaction with police. Using procedural justice to improve police legitimacy. *Australian and New Zealand Journal of Criminology*, 40. (2007), 1. 27–42; Tal Jonathan-Zamir – David Weisburd: The effects of security threats on antecedents of police legitimacy. Findings from a quasi-experiment in Israel. *Journal of Research in Crime and Delinquency*, 50. (2013), 1. 3–32; Kochel, Tammy R. – Roger B. Parks – Stephen D. Mastrofski: Examining police effectiveness as precursor to legitimacy and cooperation with police. *Justice Quarterly*, 30. (2013), 5. 895–925; Tom R. Tyler: Enhancing police legitimacy. *The ANNALS of the American Academy of Political and Social Science*, 593. (2004), 1. 629–652; Tom R. Tyler: Policing in black and white. Ethnic group differences in trust and confidence in the police. *Police Quarterly*, 8. (2005), 3. 322–342.

²⁶ Sunshine–Tyler (2003): i. m.

²⁷ Rod K. Brunson – Jody Miller: Young black men and urban policing in the United States. *The British Journal of Criminology*, 46. (2006), 4. 613–640; Irina Elliott – Stuart Thomas – James Ogloff: Procedural justice in victim-police interactions and victims' recovery from victimization experience. *Policing and Society*, 24. (2013), 5. 588–601; Jacinta M. Gau – Rod K. Brunson: Procedural justice and order maintenance policing. A study of inner-city young men's perceptions of police legitimacy. *Justice Quarterly*, 27. (2010), 2. 255–279; Susan L. Miller – Kristen M. Hefner: Procedural justice for victims and offenders? Exploring restorative justice processes in Australia and the US. *Justice Quarterly*, 32. (2013), 1. 142–167.

²⁸ Daniel K. Pryce – Devon Johnson – Edward R. Maguire: Procedural justice, obligation to obey, and cooperation with police in a sample of Ghanaian immigrants. *Criminal Justice and Behavior*, 44. (2017), 5. 733–755.

Összegzés

A fentiekre alapozva fel kell ismernünk és egészen új megvilágításba kell helyeznünk a rendőri eljárások minőségét, az eljárási igazságosság szerepét nem csupán konceptuális, elméleti tudományos elemként értékelve, hanem ezek aktuális és tervezett társadalmi szerepfelfogását vizsgálva.²⁹ Mindezen felül ugyancsak kulcsfontosságú terület az eljárási igazságosság szempontjait magán viselő rendőri képzési rendszer fejlesztése, az ilyen módon fémjelzett szervezeti és egyéni teljesítményértékelési rendszer kialakítása is. A szervezeti igazságosság kérdése tágabb kört ölel fel, mint az eljárási igazságosság, mert magában foglalja az anyagi források disztribúciójának igazságosságát is, vagyis annak érzetét, hogy a források, a munkaerő, az anyagi és szellemi dotáció elosztása mennyire tisztességesen valósul meg a szervezeten belül. A procedurális igazság az előbb említett részvétel mellett magában foglalja a döntésekről való értesülést, valamint a vezetők beosztottak felé gyakorolt tisztességes és emberséges bánásmódját. A rendőri állományt be kell vonni a döntéshozatali folyamatokba, mégpedig olyan formában, hogy a problémáik meghallgatásra kerüljenek, ezzel együtt pedig átláthatóvá kell tenni a vezetői döntések hátterét és indokait.³⁰ Az Egyesült Királyságban a durhami rendőrségen végzett oxfordi kutatás meggyőző érvként szolgált arra, hogy a szervezeti igazságosság – amely felöleli a vezetők és a felső vezetők említett eljárási igazságosságát is (bevonás a döntéshozatalba, értesítés, bánásmód), illetve az említett elosztási igazságosságot – pozitív hatást gyakorol a szervezeti összetartozásra, a szociálisabb, kooperatívabb szervezeti attitűdre és viselkedésműveletre, továbbá kihat a beosztottak munkakultúrájára is.³¹ Az eljárási igazságosság tehát nemcsak a rendőr és állampolgár relációjában fontos, hanem a rendőrség szervezetét és belső működését is érinti, ennél fogva az annak reformját jelentő igényként is megfogalmazható.

²⁹ Amberg Erzsébet – Pallagi Anikó: Mire jó a büntetőjog? Célszerűségi megfontolások kontra ultima ratio. *Belügyi Szemle*, 69. (2021), 1. 35–74.

³⁰ College of Policing: *Fair cop 2: Organisational justice, behaviour and ethical policing* (2015).

³¹ Ben Bradford – Paul Quinton: Self-legitimacy, police culture and support for democratic policing in an English constabulary. *The British Journal of Criminology*, 54. (2014), 6. 1023–1046.

Irodalomjegyzék

- Amberg Erzsébet – Pallagi Anikó: Mire jó a büntetőjog? Célszerűségi megfontolások kontra ultima ratio. *Belügyi Szemle*, 69. (2021), 1. 35–74. Online: <https://doi.org/10.38146/BSZ.2021.1.2>
- Bradford, Ben – Paul Quinton: Self-legitimacy, police culture and support for democratic policing in an English constabulary. *The British Journal of Criminology*, 54. (2014), 6. 1023–1046. Online: <https://doi.org/10.1093/bjc/azu053>
- Brunson, Rod K. – Jody Miller: Young black men and urban policing in the United States. *The British Journal of Criminology*, 46. (2006), 4. 613–640. Online: <https://doi.org/10.1093/bjc/azi093>
- College of Policing: *Fair cop 2: Organisational justice, behaviour and ethical policing* (2015). Online: http://whatworks.college.police.uk/Research/Documents/150317_Fair_cop%202_FINAL_REPORT.pdf
- Demir, Mustafa – Robert Apel – Anthony A. Braga – Rod K. Brunson – Barak Ariel: Body worn cameras, procedural justice, and police legitimacy. A controlled experimental evaluation of traffic stops. *Justice Quarterly*, 37. (2018), 1. 53–84. Online: <https://doi.org/10.1080/07418825.2018.1495751>
- Elliott, Irina – Stuart Thomas – James Ogloff: Procedural justice in victim-police interactions and victims' recovery from victimization experience. *Policing and Society*, 24. (2013), 5. 588–601. Online: <http://dx.doi.org/10.1080/10439463.2013.784309>
- Gau, Jacinta M.: Procedural justice, police legitimacy, and legal cynicism. A test for mediation effects. *Police Practice and Research*, 16. (2015), 5. 402–415. Online: <https://doi.org/10.1080/15614263.2014.927766>
- Gau, Jacinta M. – Rod K. Brunson: Procedural justice and order maintenance policing. A study of inner-city young men's perceptions of police legitimacy. *Justice Quarterly*, 27. (2010), 2. 255–279. Online: <https://doi.org/10.1080/07418820902763889>
- Harkin, Diarmaid: Police legitimacy, ideology and qualitative methods. A critique of procedural justice theory. *Criminology & Criminal Justice*, 5. (2015), 5. 594–612. Online: <https://doi.org/10.1177/1748895815580397>
- Hinds, Lyn – Kristina Murphy: Public satisfaction with police. Using procedural justice to improve police legitimacy. *Australian and New Zealand Journal of Criminology*, 40. (2007), 1. 27–42. Online: <https://doi.org/10.1375/acri.40.1.27>
- Jonathan-Zamir, Tal – David Weisburd: The effects of security threats on antecedents of police legitimacy. Findings from a quasi-experiment in Israel. *Journal of Research in Crime and Delinquency*, 50. (2013), 1. 3–32. Online: <https://doi.org/10.1177/0022427811418002>
- Kochel, Tammy R. – Roger B. Parks – Stephen D. Mastrofski: Examining police effectiveness as precursor to legitimacy and cooperation with police. *Justice Quarterly*, 30. (2013), 5. 895–925. Online: <https://doi.org/10.1080/07418825.2011.633544>
- La Vigne, Nancy G. – Jocelyn Fontaine – Anamika Dwivedi: *How do people in high-crime, low-income communities view the police?* Washington, DC, Urban Institute, 2017. Online: https://www.urban.org/sites/default/files/publication/88476/how_do_people_in_high-crime_view_the_police.pdf
- Lipsky, Michael: *Street-level bureaucracy. Dilemmas of the individual in public services, 30th anniversary expanded edition*. New York, Russell Sage Foundation, 2010. (Eredeti kiadás: 1980.)
- Mastrofski, Stephen D. – Jeffrey B. Snipes – Anne E. Supina: Compliance on demand. The public's response to specific police requests. *Journal of Research in Crime and Delinquency*, 33. (1996), 3. 269–305. Online: <https://doi.org/10.1177/0022427896033003001>

- Miller, Susan L. – Kristen M. Hefner: Procedural justice for victims and offenders? Exploring restorative justice processes in Australia and the US. *Justice Quarterly*, 32. (2013), 1. 142–167. Online: <http://dx.doi.org/10.1080/07418825.2012.760643>
- Moore, Mark H. – Anthony A. Braga: Police performance measurement. A normative framework. *Criminal Justice Ethics*, 23. (2004), 1. 3–19. Online: <https://doi.org/10.1080/0731129X.2004.9992156>
- Murphy, Kristina – Lyn Hinds – Jenny Fleming: Encouraging public cooperation and support for police. *Policing and Society*, 18. (2008), 2. 136–155. Online: <https://doi.org/10.1080/10439460802008660>
- Nagin, Daniel S. – Cody W. Telep: Procedural justice and legal compliance. *Annual Review of Law and Social Science*, 13. (2017), 5–28. Online: <https://doi.org/10.1146/annurev-lawso-csci-110316-113310>
- Németh Zsolt: Rendőrség és cigányság: esélyek, lehetőségek, veszélyek. In Madai Sándor – Pallagi Anikó – Polt Péter (szerk.): *Sic itur ad astra. Ünnepi kötet a 70 éves Blaskó Béla tiszteletére*. Budapest, Ludovika Egyetemi Kiadó, 2020. 383–391.
- Pryce, Daniel K. – Devon Johnson – Edward R. Maguire: Procedural justice, obligation to obey, and cooperation with police in a sample of Ghanaian immigrants. *Criminal Justice and Behavior*, 44. (2017), 5. 733–755. Online: <https://doi.org/10.1177/0093854816680225>
- Ranapurwala, Shabbar I. – Mark T. Berg – Carri Casteel: Reporting crime victimizations to the police and the incidence of future victimizations. A longitudinal study. *PLoS One*, 11. (2016), 7. Online: <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0160072>
- Skogan, Wesley G.: The promise of community policing. In David Weisburd – Anthony A. Braga (szerk.): *Police innovation. Contrasting perspectives*. Cambridge, Cambridge University Press, 2006. 27–43.
- Sun, Ivan Y. – Yuning Wu – Rong Hu – Ashley K. Farmer: Procedural justice, legitimacy, and public cooperation with police: Does Western wisdom hold in China? *Journal of Research in Crime and Delinquency*, 54. (2017), 4. 454–478. Online: <https://doi.org/10.1177/0022427816638705>
- Sunshine, Jason – Tom R. Tyler: The role of procedural justice and legitimacy in shaping public support for policing. *Law and Society Review*, 37. (2003), 3. 513–548. Online: <https://doi.org/10.1111/1540-5893.3703002>
- Tankebe, Justice: Public cooperation with the police in Ghana. Does procedural fairness matter? *Criminology*, 47. (2009), 4. 1265–1293. Online: <https://doi.org/10.1111/j.1745-9125.2009.00175.x>
- Tankebe, Justice: Public confidence in the police. Testing the effects of experience of police corruption in Ghana. *The British Journal of Criminology*, 50. (2010), 2. 296–319. Online: <https://doi.org/10.1093/bjc/azq001>
- Tyler, Tom R.: What is procedural justice? Criteria used by citizens to assess the fairness of legal procedures. *Law & Society Review*, 22. (1988), 103–135. Online: <https://doi.org/10.2307/3053563>
- Tyler, Tom R.: Procedural justice, legitimacy, and the effective rule of law. *Crime and Justice*, 30. (2003), 283–357. Online: <https://doi.org/10.1086/652233>
- Tyler, Tom R.: Enhancing police legitimacy. *The ANNALS of the American Academy of Political and Social Science*, 593. (2004), 1. 629–652. Online: <https://doi.org/10.1177/0002716203262627>
- Tyler, Tom R.: Policing in black and white. Ethnic group differences in trust and confidence in the police. *Police Quarterly*, 8. (2005), 3. 322–342. Online: <https://doi.org/10.1177/1098611104271105>
- Tyler, Tom R.: Psychological perspectives on legitimacy and legitimation. *Annual Review of Psychology*, 57. (2006), 375–400.

- Tyler, Tom R. – Yuen J. Huo: *Trust in the law. Encouraging public cooperation with the police and courts*. New York, Russell Sage Foundation, 2002.
- Tyler, Tom R. – Jeffrey Fagan: Legitimacy and cooperation. Why do people help the police fight crime in their communities? *Ohio State Journal of Criminal Law*, 6. (2008). 231–75.
- Van Craen, Maarten – Wesley G. Skogan: Achieving fairness in policing. The link between internal and external procedural justice. *Police Quarterly*, 20. (2017), 1. 3–23. Online: <https://doi.org/10.1177/1098611116657818>
- Wood, George – Tom R. Tyler – Andrew V. Papachristos: Procedural justice training reduces police use of force and complaints against officers. *Proceedings of the National Academy of Sciences, Proceedings of the National Academy of Sciences*, 117. (2020), 18. 9815–9821. Online: <https://doi.org/10.1073/pnas.1920671117>